

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 7 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Simniškio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovo M. I. kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo M. I. ieškinį atsakovei viešajai įstaigai krepšinio klubui „Lietkabelis“ dėl skolos priteisimo, tretieji asmenys uždaroji akcinė bendrovė „Apostat“, K. L. (K. L.), D. L. (D. L.), G. L., Ž. J., S. J..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių trečiojo asmens teisę įvykdyti prievolę už skolininką, nekaltumo prezumpciją, ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimo pareigos paskirstymą, bylos nagrinėjimo ribas, draudimą priimti blogesnę sprendimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas 2018 m. spalio 31 d. ir 2018 m. lapkričio 12 d. kreipėsi į teismą su ieškiniais, kuriais prašė priteisti iš atsakovės atitinkamai 31 000 Eur skolos ir 36 000 Eur skolos bei procesines palūkanas.
3. Ieškovas nurodė, kad 2016–2017 metų sezono atsakovės finansinė padėtis buvo sunki, todėl jis iš savo lėšų krepšininkams K. L., D. L., G. L., Ž. J. ir S. J. mokėjo honorarus pagal sportinės veiklos sutartis. Lėšų gavimą grynaisiais patvirtina pakvitavimuose esantys sportininkų parašai. Ieškovas, už atsakovę įvykdęs 67 000 Eur dydžio prievolės pagal sportinės veiklos sutartis, įgijo teisę reikalauti, kad atsakovė grąžintų 67 000 Eur skolą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Panevėžio apylinkės teismas 2020 m. birželio 16 d. sprendimu ieškinį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad ieškovas pateikė krepšinio žaidėjų K. L., D. L., G. L., Ž. J. ir S. J. pasirašytus pakvitavimus dėl atsiskaitymo pagal sportinės veiklos sutartis, pagal šiuos pakvitavimus nuo 2016 m. rugsėjo 18 d. iki 2017 m. gruodžio 21 d. sumokėta: G. L. – 6500 Eur; Ž. J. – 8500 Eur; S. J. – 21 000 Eur; K. L. – 14 500 Eur; D. L. – 16 500 Eur.
6. Atkreipęs dėmesį į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 17 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo nuostatas, teismas nurodė, kad bet kuri įmonės finansinė operacija turi būti įtraukta į įmonės apskaitą ir pagrįsta atitinkamu finansiniu dokumentu; juridinio asmens atliekamos operacijos negali būti grindžiamos kitokiais nei finansiniai dokumentai įrodymais. Teismas nustatė, kad įrašai apskaitos registruose (avanso apyskaitoje, buhalterinė sąskaita tiekėjams apyvartos žiniaraštyje, materialiai atsakingo asmens buhalterinės sąskaitos 243504 išlaidų žurnale) nebuvo padaryti. Atkreipė dėmesį į tai, kad atsakovės buhalterinę apskaitą tvarkanti UAB „Apostat“ pažymėjo, jog ieškovas apie ginčo finansines operacijas iki kreipimosi į teismą dienos nebuvo pranešęs ir nėra pateikęs tai atspindinčių dokumentų.
7. Nustatęs, kad ieškovas, 2016 m. rugsėjo 18 d., 2016 m. rugsėjo 27 d., 2016 m. rugsėjo 28 d., 2016 m. spalio 22 d., 2016 m. spalio 24 d., 2016 m. spalio 26 d., 2017 m. spalio 24 d., 2017 m. gruodžio 21 d. atlikdamas mokėjimus tretiesiems asmenims (iš viso 67 000 Eur), neturėjo pakankamai apyvartinių lėšų ir negalėjo vykdyti esamų kreditorių reikalavimų, teismas padarė išvadą, jog ginčijamų mokėjimų atlikimo metu ieškovas turėjo pareigą laikytis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.930¹ straipsnyje nustatyto atsiskaitymo su kreditoriais eiliškumo. Nustatęs, kad ginčijamų mokėjimų dieną atsakovė turėjo pradelstų įsipareigojimų trečios eilės kreditoriams (valstybės biudžetui), teismas padarė išvadą, jog ieškovas pažeidė finansinę drausmę ir pirmesnėje eilėje esančių kreditorių teisę lėšas gauti anksčiau už paskesnėje eilėje esančius kreditorius. Teismas konstatavo, kad ieškovo veiksmai negali būti teisėtas pradinių kreditorių (trečiųjų asmenų) reikalavimų pasibaigimo pagrindas, nes ieškovas įvykdė prievolę už atsakovę, pažeisdamas įstatyme įtvirtintus imperatyvius apribojimus (CK 6.930¹ straipsnis). Teismas padarė išvadą, kad ieškovui trečiųjų asmenų (pradinių kreditorių) teisės, susijusios su skolininku (atsakove), negalėjo pereiti ir neperėjo.
8. Teismas, spręsdamas dėl pinigų kilmės, iš ieškovo pateiktų VMI pajamų deklaracijų nustatė, kad ieškovas 2016 m. gavo 50 900 Eur pajamų pardavęs nekilnojamąjį turtą ir 8064 Eur darbo užmokesčio, o 2017 m. gavo 8064 Eur darbo užmokesčio ir 414 Eur kitų pajamų. Iš ieškovo bankų sąskaitų išrašų teismas nustatė, kad ieškovas skyrė pinigų šeimos išlaikymui (pervesdamas pinigų sumas sutuoktinei), vaikų ugdymo įstaigoms. Teismas sutiko su atsakove, kad šie duomenys negali būti vertinami kaip pakankami įrodymai, jog ieškovas įvykdė prievolę už atsakovę tretiesiems asmenims iš nurodytų šaltinių. Teismas nurodė, kad kyla pagrįstų abejonių, ar ieškovas 2016 metais disponavo 46 000 Eur, 2017 m. – 21 000 Eur grynaisiais pinigais, taip pat nurodė, jog ieškovas nepateikė patikimų ir pakankamų įrodymų pagrįsti savo nurodytoms aplinkybėms, kad aptariamieji pinigai buvo jo asmeninės lėšos, gautos pardavus nekilnojamąjį turtą ir pasiskolinus iš giminių, draugų. Teismas nustatė, kad ieškovas nuo 2016 m. balandžio 29 d. iki 2016 m. gegužės 6 d. iš savo sąskaitų bankuose išsigrynino 59 900 Eur, taip pat nustatė, jog 2016 m. rugsėjo 20 d. ieškovas, kaip direktorius ir vienintelis akcininkas, veikdamas UAB „OmegaAction“

vardu, už 1000 Eur įsigijo su juo susijusios bendrovės vardu Vilniuje nekilnojamąjį turtą, jį išnuomojo. Teismas pažymėjo, kad teismo posėdyje kaip liudytojas apklaustas atsakovės prezidentas A. B. nurodė, jog ieškovas panašiu laiku iš jo skolinosi pinigų verslui, jį laiku negrąžino, prašė atidėti skolos grąžinimo terminą. Teismas taip pat pažymėjo, kad teismo posėdyje kaip liudytojas apklaustas J. T. parodė, jog buvo skolingas atsakovės prezidentui A. B., pastarasis nurodė dalį skolos perduoti ieškovui kaip paramą atsakovei, ir jis 2015 metų balandžio mėnesį ieškovui perdavė 50 000 Eur, o 2015 m. lapkričio mėnesį – 35 000 Eur; pinigų perdavimu ieškovui metu joks dokumentas surašytas nebuvo; ieškovas vertėsi kitų asmenų lėšų skolinimu, jam asmeniškai yra skolingas kitų asmenų (pvz., krepšininkų D. S., Š. M.) lėšas. Teismas atkreipė dėmesį, kad atsakovė finansavimas pasiekdavo ne tik banko pavedimais – kartais klubo rėmėjai paramą skirdavo ir grynaisiais. Teismas pažymėjo, kad atsakovės buhalterinę apskaitą tvarkanti finansininkė A. M. teismo posėdyje nurodė, jog ieškovas nėra įnešęs grynųjų pinigų kaip paramos į atsakovės sąskaitą, tai patvirtina ir teismui pateikti duomenys, kad klubo kasoje nuo 2016 m. rugsėjo 28 d. iki 2017 m. gruodžio 21 d. buvo 116,95 Eur.

9. Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 17 d. nutartimi atmetė apeliacinį skundą, Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. birželio 16 d. sprendimą papildė ir priteisė iš ieškovo atsakovės naudai 3000 Eur atstovavimo pirmosios instancijos teisme išlaidų atlyginimo.
10. Nurodžiusi, kad byloje nėra ginčo, jog ieškovui sumokant tretiesiems asmenims lėšas grynaisiais, nesilaikyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 17 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimo taisyklių patvirtinimo“ nuostatų dėl pinigų iš kasos išmokėjimo tvarkos, įmonės kasos operacijų įrašymo į apskaitos registrus, Buhalterinės apskaitos įstatymo nuostatos dėl ūkinių operacijų apskaitos, [CK 6.930¹](#) straipsnio reikalavimų dėl atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumo, kolegija konstatavo, jog šių nuostatų nesilaikymas nesudarytų prielaidos mokėjimui vertinti kaip negalimą, nes ieškovas įrodinėjo veikęs kaip fizinis asmuo ir ne kaip skolininkas, o tokiu atveju nurodytos teisės aktų nuostatos netaikomos.
11. Kolegija nepagrįstu laikė ieškovo argumentą, kad neturi teisinės reikšmės aplinkybė, kieno lėšomis buvo įvykdyta prievolė, o reikšminga tik tai, ar ji (prievolė) buvo įvykdyta konkretaus asmens (ne skolininko). Kolegija nurodė, kad prievolei įvykdyti naudoto turto priklausomybė yra teisiskai svarbi, nes, to nesiaikšinant, galimos situacijos, jog tam bus naudotos nelegaliai įgytos lėšos, kurių kilmė nežinoma ar objektyviai nepatikrinama, jas tokiu būdu legalizuojant („išplauinant“) ir išvengiant privalomųjų mokėjimų į valstybės (savivaldybės), socialinio draudimo biudžetus. Be to, mokėtojas gali veikti tik kaip tarpininkas (atstovas), kuris veikia kito asmens pavedimu ir jo interesais, tokiu atveju teisės ir pareigos sukuriamos atstovaujajam ([CK 2.171 straipsnio](#) 1 dalis).
12. Pažymėjusi, kad pagal sutarčių 4.7, 4.5 punktų nuostatas mokesčius už sportininkus turėjo mokėti klubas, visi mokėjimai vykdomi tik per banko sąskaitą, kolegija nurodė, jog šiuo atveju dalies įsiskolinimo sumokėjimas buvo atliktas ne sutartyje nustatytu būdu, nevykdant mokesčių įstatymo reikalavimų. Pagal sutartis, įstatymą nuo minėtų pajamų skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, gyventojų pajamų mokestis, kurį įsipareigojo sumokėti darbdavys (atsakovė). Galimybė išmokėti atlyginimą sportininkams nemokant socialinių draudimo įmokų ir gyventojų pajamų mokesčio sutartimis nenustatyta.
13. Kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad ieškovas, nors labai tikėtina, jog išmokėjo sportininkams 67 000 Eur sumą, nepateikė pakankamų ir patikimų įrodymų, kad tai atliko savo lėšomis.
14. Nurodžiusi, kad ieškovas, įrodinėdamas ieškinio pagrįstumą, turėjo įrodyti 67 000 Eur išmokėjimo sportininkams ir tų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktus, kolegija konstatavo, jog pirmąjį faktą ieškovas įrodė, tačiau neįrodė antrojo fakto.
15. Kolegija nurodė, kad ieškovas nepagrindė 2016–2017 m. turėjęs finansines galimybes jam teisėtai priklausančiomis lėšomis išmokėti 67 000 Eur. 2016 metais ieškovas nurodė turėjęs lėšų, nes pardavė nekilnojamąjį turtą ir gavo darbinį pajamų. Nustatyta, kad apie 60 000 Eur pajamų sumą buvo gauta už parduotą turtą, bet šios lėšos grynaisiais paimtos iš banko sąskaitos iki pirmojo mokėjimo. 2017 m. ieškovo pajamos sudarė apie 9000 Eur per metus. Ieškovas išlaiko du asmenis, byloje yra duomenų apie jo finansinius įsipareigojimus, nepateikta duomenų, kad įsipareigojimai jau būtų pasibaigę, todėl, kolegijos vertinimu, mažai tikėtina, jog jis disponavo pakankamomis lėšomis šeimos poreikiams, finansiniams įsipareigojimams patenkinti ir sportininkų atlyginimams išmokėti. Nors ieškovas teigia, kad atsiskaitymui su sportininkais gavo lėšų iš artimųjų, draugų, bet įrodymų šiam teiginiui pagrįsti nepateikė. Ieškovas nepateikė ir įrodymų pagrindžiančių kitą jo (šeimos) galimai turimą turtą, kuris galėjo būti įvertintas kaip leidžiantis spręsti apie jo finansines galimybes.
16. Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad atsakovė, atsikirsdama į ieškinį, tvirtino, jog su sportininkais buvo atsiskaityta klubo gautomis finansavimo lėšomis, galimai gautomis iš A. B., t. y. atsakovės prezidento klubui skirtais grynaisiais pinigais. Ieškovas atmetė atsakovės poziciją, jog su krepšininkais buvo atsiskaityta iš A. B. klubo naudai gautomis lėšomis. Liudytojas A. B. tvirtina 2015 m. lapkričio mėn. – 2016 m. balandžio mėn. skyręs klubui 85 000 Eur, kuriuos, kaip jo asmeninės skolos dalį, jam grąžino J. T.. Liudytojas J. T. patvirtino tokį A. B. paaiškinimą. Apie tokios skolos dalies sugrąžinimą galima spręsti ir iš atitinkamų įrašų J. T. išduotame A. B. naudai paprastajame vekselyje.
17. Kolegija pažymėjo, jog vienas iš įrodinėjimo dalykų byloje yra tai, ar ieškovas sumokėjo ir tą padarė jam teisėtai priklausančiomis lėšomis, o ne tai, kurio konkretaus asmens lėšomis atsiskaitymas buvo įvykdytas.
18. Vertindama ieškovo teiginį apie atsiskaitymą jo asmeninėmis lėšomis, kolegija nurodė, kad įrašai pakvitavimuose, jog tai atlikta asmeninėmis ieškovo lėšomis, savaime nerodo įrašo tikslumo. Pakvitavimus pateikė ieškovas, jis neneigia parengęs jų tekstus (pakvitavimų tekstai, išskyrus lėšų gavėją, datą ir sumą, identiški), taigi tik išimtinai nuo jo priklausė, kaip kam priklausančios lėšos bus įvardytos. Lėšų gavėjai neturėjo žinoti jų priklausomybės, tikėtina, jog ši buvo jiems ir nereikšminga. Abejonių dėl pakvitavimų įrašų apie lėšų priklausymą asmeniškai ieškovui tikslumo kelia ir tai, jog pakvitavimuose ieškovas nurodė veikė kaip klubo „Lietkabelis“ direktorius, o ne asmeniškai. Iš įrašų negalima identifikuoti, už kokius konkrečiai laikotarpius (mėnesius) lėšos mokėtos. Jeigu, kaip teigia ieškovas, jis atsiskaitė su sportininkais savomis lėšomis, jis nenurodė logiškų priežasčių, kodėl iki atleidimo iš klubo direktoriaus pareigų dienos mokėjimų dokumentų neperdavė apskaitą tvarkiusiam asmeniui, nesiekė šių sumų nurodyti klubo finansinėje apskaitoje kaip skolos jam, kodėl teikiant duomenis krepšinio lygai šios sumos nebuvo nurodytos nei kaip realiai egzistuojanti skola jam, nei kaip skola sportininkams. Situacija, kai klubo direktorius nurodo, kad klubas sportininkams neskolingas, ir kartu klubui nenurodo, jog kitas asmuo sumokėjo sportininkams, reiškia, kad nei klubas krepšininkams liko skolingas darbo užmokestį, nei klube apskaitoma, jog jis lieka skolingas kažkam, kas sumokėjo klubo prievolę sportininkams. Tai leidžia daryti labiausiai tikėtiną prielaidą, kad su sportininkais tokiu atveju buvo faktiškai (iš dalies) atsiskaityta oficialiai klubo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytomis lėšomis. Įvertinus tai, jog už finansinės apskaitos organizavimą atsako atsakovės vadovas, šiuo atveju ieškovas, nuo jo priklauso, kad kai kuriais atvejais gautas faktiškai lėšas jis galėjo naudoti be apskaitos ir išimtinai savo nuožiūra.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

19. Ieškovas kasaciniu skundu prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutartį ir Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. birželio 16 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinius tenkinti. Kasacinis skundas yra grindžiamas tokiais argumentais:
  - 19.1. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas materialiosios teisės normas, įtvirtinančias trečiojo asmens teisę įvykdyti prievolę ([CK 6.50](#) straipsnis) bei reglamentuojančias prievolių įvykdymo principus ([CK 6.38](#) straipsnis) bei būdus ([CK 6.39](#) straipsnis), ir

nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos aiškinant ir taikant šias teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-311-611/2019), neteisėtai ir nepagrįstai nusprendė, kad ieškovas būtų galėjęs perimti sportininkų (kreditorių) reikalavimus atsakovei (skolininkui) tik tokiu atveju, jeigu būtų įrodęs ne tik lėšų sumokėjimo – perdavimo faktą (tai buvo įrodyta), bet ir lėšų valdymo (disponavimo) faktą bei lėšų kilmę, taip pat nepagrįstai nusprendė, kad ieškovas negalėjo įvykdyti atsakovės prievolės krepšininkams kitokių, nei sutartyje nustatytų būdu. Nei [CK 6.50 straipsnis](#), nei šios teisės normos pagrindu suformuota kasacinio teismo praktika nenurodo, kad kreditorius reikalavimas prievolę už skolininką įvykdytiams trečiajam asmeniui gali pereiti tik tokiu atveju, jeigu trečiasis asmuo įrodo ne tik prievolės įvykdymo, bet ir prievolės dalyko (lėšų) valdymo (disponavimo) faktą, lėšų kilmę, o prievolių įvykdymo principus bei būdus reglamentuojančios teisės normos ([CK 6.38, 6.39 straipsniai](#)) leidžia kreditorių sutikimu modifikuoti prievolės įvykdymo būdą. Nagrinėjant ieškovo reikalavimo pagrįstumą pakako įrodyti atsakovės prievolės egzistavimą, jos dydį ir faktą, kad ieškovas įvykdė prievolę už atsakovę (įvykdytos prievolės dydį), o ne sąlygas, kurias aiškino apeliacinės instancijos teismas. Ieškovo sumokėtų lėšų kilmė (šaltinis) neturi jokios reikšmės sprendžiant dėl 67 000 Eur skolos iš atsakovės priteisimo. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nurodė, jog prievolei įvykdyti naudoto turto (šiuo atveju lėšų) priklausomybė yra teisiskai svarbi aplinkybė. Nors atsakovės prievolė sportininkams buvo įvykdyta kitokių nei sportinės veiklos sutartyse nustatytų būdu (t. y. grynaisiais pinigais, o ne pavedimu ir nesumokėjus už sportininkus mokesčių, kuriuos sumokėti yra atsakovės, kaip darbdavės, pareiga), prievolių vykdymą reglamentuojančios [CK 6.38, 6.39 straipsnių](#) nuostatos leidžia prievolę įvykdyti kitokių būdu, nei nustatyta (su sąlyga, kad kreditorius tokią prievolę įvykdyti priima). Šiuo atveju sportininkai (atsakovės kreditoriai) ieškovo prievolės įvykdymą grynaisiais pinigais priėmė kaip tinkamą, patvirtintą tai raštu ir jokių pretenzijų dėl tokio atsiskaitymo būdo niekada nereiškė.

- 19.2. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančias proceso teisės normas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [ir CPK](#)) 176–178, 182, 185 straipsniai) bei nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikoje suformuluotų šių teisės normų taikymo ir aiškinimo taisyklių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-155/2010; 2011 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-396/2011](#); 2012 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-222/2012](#); 2014 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3365/2014; 2014 m. liepos 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-372/2014](#)), nepagrįstai konstatavo, esą ieškovas neįrodė ir nepagrindė 2016–2017 m. turėjęs finansines galimybes jam teisėtai priklausančiomis lėšomis išmokėti sportininkams 67 000 Eur sumą. Apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė į byloje surinktų įrodymų visetą, neargumentuotai sumenkino į bylą pateiktų rašytinių įrodymų (žemės sklypų pirkimo-pardavimo sutarčių, ieškovo banko sąskaitų išrašų) įrodomąją reikšmę, kai kurių įrodymų (dėl ieškovo pasiskolintų lėšų) apskritai nevertino ir priimdamas nutartį į juos neatsižvelgė, todėl išvadą dėl ieškovo finansinės padėties prievolės įvykdymo metu grindė vien tik civiliniame procese draudžiamomis prielaidomis.
- 19.3. Konstatuodamas, kad esą ieškovas disponavo ir krepšininkams perdavė ne savo, o atsakovės buhalterinėje apskaitoje oficialiai neapskaitytas lėšas ir kad esą ieškovas *de facto* galėjo naudoti atsakovės lėšas be apskaitos ir išimtinai savo nuožiūra, apeliacinės instancijos teismas ne tik vadovavosi civiliniame procese draudžiamomis prielaidomis, bet ir pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias ieškinio nagrinėjimo ribas ([CPK 265](#) straipsnis) bei ieškovo nekaltumo prezumpciją (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalis, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 2 dalis). Atsakovė byloje neįrodinėjo, kad sportininkams už atsakovę sumokėtos lėšos buvo oficialiai atsakovės buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos lėšos. Tik praėjus daugiau nei metams nuo bylos iškėlimo atsakovė iškėlė versiją, kad 67 000 Eur krepšininkams buvo sumokėti ne iš ieškovo lėšų, o iš klubo prezidento A. B. asmeninių lėšų, kurias ieškovui neva perdavė J. T. Byloje niekuomet nebuvo jokios kalbos apie tai, kad 67 000 Eur krepšininkams buvo sumokėti iš neoficialių atsakovės klubo pajamų. Byloje nėra duomenų, kurie patvirtintų, kad sportininkams sumokėtos lėšos buvo oficialiai ieškovo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos lėšos ir kaip jos tapo neapskaitytos ar kad ieškovas naudojosi atsakovės lėšomis be apskaitos ir savo nuožiūra, nes šalys šių aplinkybių net neįrodinėjo. Apeliacinės instancijos teismo padarytos išvados dėl ieškovo tariamo disponavimo oficialiai atsakovės buhalterinėje apskaitoje neapskaitytomis lėšomis bei naudojimosi atsakovės lėšomis be apskaitos ir savo nuožiūra pažeidė ieškovo nekaltumo prezumpciją, nes jomis konstatuota ieškovą atlikus galimai neteisėtus ir net nusikalstamus veiksmus, atsakovė ir kiti asmenys šiomis nepagrįstomis apeliacinės instancijos teismo išvadomis gali remtis siekdami ieškovo baudžiamosios, administracinės ar kitokio pobūdžio teisinės atsakomybės.
- 19.4. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 320, 313](#) straipsnių nuostatas, priteisdamas atsakovui 3000 Eur pirmosios instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, nors atsakovas pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria buvo atmestas jo prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, apeliacinės instancijos teismui neskundė. Kadangi dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo buvo paduotas tik vienas – ieškovo – apeliacinis skundas, apeliacinės instancijos teismas neteisėtai, išdėdamas už bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribų, pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir tokiu būdu pablogino pirmosios instancijos teismo sprendimą dėl apeliacinį skundą pateikusių ieškovo, nors atsakovės apeliacinio skundo byloje nebuvo.
20. Atsakovė atsiliepime į kasacinį skundą prašo atmesti ieškovo kasacinį skundą, palikti galioti Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutartį. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 20.1. Ieškovas neįrodė, kad įvykdė už atsakovę piniginę prievolę, t. y. neįrodė [CK 6.50 straipsnio](#) antrosios sąlygos egzistavimo. Ieškovas nelaikytinas faktiniu ir teisiniu piniginės prievolės sportininkams vykdytoju. Ieškovas po tariamo piniginės prievolės už atsakovę įvykdymo nelaikė savęs atsakovės kreditoriumi. Piniginė prievolė sportininkams buvo įvykdyta ne iš ieškovo, o atsakovės didžiojo dalininko ir prezidento A. B. lėšų. Tokią poziciją patvirtina faktinės bylos aplinkybės ir surinkti įrodymai. Argumentą, kad ieškovas negalėjo būti ir nelaikytinas faktiniu piniginės prievolės sportininkams vykdytoju, pagrindžia tai, kad jis apskritai neturėjo realaus motyvo už atsakovę tokiomis, kaip deklaruoja ir nurodyta pakvitavime, sąlygomis įvykdyti tokio reikšmingo dydžio piniginę prievolę. Be to, ieškovas neturėjo sąlygų už atsakovę įvykdyti tokio reikšmingo dydžio piniginę prievolę.
- 20.2. Ieškovas, siekdamas pagrįsti savo finansines galimybes už atsakovę įvykdyti 67 000 Eur prievolę, į bylą pateikė metines 2016, 2017 ir 2018 m. pajamų deklaracijas ir nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutartis. Jokių kitų įrodymų (išskyrus ieškovo deklaracijas, nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutartis, banko išrašus apie išgrynintą 59 000 Eur sumą), pagrindžiančių ieškovo gautas paskolas iš šeimos narių, draugų, taip pat santaupas, gautas profesionaliai žaidžiant krepšinį, byloje nėra. Taigi, ieškovas pats apibrėžė, iš kokių konkrečiai lėšų tariamai įvykdė piniginę prievolę už atsakovę, o teismas tokius įrodymus vertino. Aplinkybė, kad ieškovas neteikė jam palankių įrodymų, kuriuos neva turėjo, leidžia manyti, kad tokie įrodymai tuo metu neegzistavo.
- 20.3. Ieškovas savo reikalavimą grindžia į bylą pateiktais pakvitavimais. Pakvitavimų turinys yra dviprasmiškas. Pakvitavimuose nurodyta, kad ieškovas, kaip atsakovės direktorius, iš asmeninių lėšų už atsakovę sportininkams sumoka atitinkamas lėšas. Taigi, ieškovas aiškiai ir nedviprasmiškai nurodo mokėtojo statusą – atsakovės direktorius. Teismų nustatyta, kad ieškovas, būdamas ir tariamas kreditorius, ir atsakovės vienasmenis valdymo organas, aptariamų veiksmų (tariamo prievolės įvykdymo už trečiąjį asmenį) niekaip neapskaitė nei atsakovės buhalterijoje, nei įtraukė juos į jos buhalterinę apskaitą. Bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu ieškovas pats pripažino, kad to per dvejus metus nepadarė per aplaidumą. Apeliacinio teismo išvados neišina iš ieškinio ribų ir jokių būdu ir (ar) apimtini nepažeidžia nekaltumo prezumpcijos, nes asmens kaltė gali būti konstatuota tik įsiteisėjusiu nuosprendžiu baudžiamojoje byloje. Apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstas išvadas, kad sportininkams buvo perduotos atsakovės buhalterinėje apskaitoje oficialiai neapskaitytos lėšos, ieškovas nebuvo finansiskai pajėgus iš savo asmeninių lėšų sumokėti sportininkams 67 000 Eur.

20.4. Pirmosios instancijos teismas, sprenddamas procesinį klausimą, nepagrįstai atsakovei iš ieškovo nepriteisė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Teismas nepagrįstai konstatavo, kad atsakovė teismui nepateikė jokių įrodymų, jog savo atstovui apmokėjo 8421,60 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą. Akivaizdu, kad pirmosios instancijos teismas, sprenddamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo atsakovei priteisimo iš ieškovo klausimą, suklydo, nes atsakovė 2020 m. birželio 1 d. lydraščiu teismui pateikė įrodymą – kasos pajamų orderio kvitą Nr. 02/2020, kuris neginčijamai patvirtina, kad atsakovė už teisinės paslaugas byloje atstovui sumokėjo 8421,60 Eur. Apeliacinės instancijos teismui palikus galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, sprendtinis ir procesinio pobūdžio klausimas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo. Apeliacinės instancijos teismas, priimdamas atsakovei palankų sprendimą, t. y. nutartimi palikdamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir išspręsdamas procesinio pobūdžio klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo, nepablogino ieškovo padėties materialine prasme, neišėjo iš bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribų, nepažeidė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įrodinėjimo dalyko ir įrodinėjimo pareigos paskirstymo reiškiant reikalavimą [CK 6.50 straipsnio 3 dalies](#) pagrindu

21. Kasaciniame skunde ieškovas argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas materialiosios teisės normas, įtvirtinančias trečiojo asmens teisę įvykdyti prievolę ([CK 6.50 straipsnis](#)), ir nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos aiškinant ir taikant šią teisės normą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-311-611/2019), neteisėtai ir nepagrįstai nusprendė, kad ieškovas galėjo perimti sportininkų (kreditorių) reikalavimus atsakovei (skolininkui) tik tokiu atveju, jeigu būtų įrodęs ne tik lėšų sumokėjimo – perdavimo faktą (tai buvo įrodyta), bet ir lėšų valdymo (disponavimo) faktą bei lėšų kilmę. Ieškovo teigimu, nei [CK 6.50 straipsnis](#), nei šios teisės normos pagrindu suformuota kasacinio teismo praktika nenustato, kad kreditoriaus reikalavimas prievolę už skolininką įvykdžiusiam trečiajam asmeniui gali pereiti tik tokiu atveju, jeigu trečiasis asmuo įrodo ne tik prievolės įvykdymo, bet ir prievolės dalyko (lėšų) valdymo (disponavimo) faktą, lėšų kilmę.
22. [CK 6.50 straipsnyje](#) nustatyta, kad: prievolę visiškai ar iš dalies gali įvykdyti trečiasis asmuo, išskyrus atvejus, kai šalių susitarimas ar prievolės esmė reikalauja, kad skolininkas ją įvykdytų asmeniškai (1 dalis); trečiajam asmeniui, įvykdžiusiam prievolę, pereina kreditoriaus teisės, susijusios su skolininku (3 dalis).
23. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl [CK 6.50 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo, yra konstatavęs, kad kreditoriaus interesų apsaugai ir civilinės apyvartos pagrėtinimui įstatyme nustatyta, jog prievolę už skolininką kreditoriui visiškai ar iš dalies gali įvykdyti trečiasis asmuo, galintis tai padaryti dėl įvairių priežasčių tiek skolininko prašymu, tiek savo iniciatyva ([CK 6.50 straipsnio](#) 1 dalis). Šios taisyklės išimtis gali nustatyti įstatymas arba šalių sutartis. Toks prievolės įvykdymas negalimas ir tada, kai prievolės esmė reikalauja, kad skolininkas ją įvykdytų asmeniškai. Trečiajam asmeniui įvykdžius skolininko prievolę kreditoriui, atsiranda tam tikrų teisinių padarinių. Visų pirma tarp skolininko ir kreditoriaus egzistavusi prievolė pasibaigia, nes vienas iš įstatymo apibrėžtų prievolės pasibaigimo pagrindų yra prievolės įvykdymas ([CK 6.123 straipsnio](#) 1 dalis). Kitas esminis trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę padarinys yra tas, kad trečiajam asmeniui pereina kreditoriaus teisės, susijusios su skolininku ([CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalis). Trečiojo asmens teisė įvykdyti skolininko prievolę kreditoriui įgyvendinama įvykstant prievolę kreditoriui sutartyje ar įstatymuose nurodytu būdu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-369/2010](#)). Įstatyme įtvirtinta, kad kito asmens prievolės įvykdymas už skolininką, nepažeidžiant įstatyme įtvirtintų apribojimų, yra teisėtas prievolės įvykdymo būdas, kuris lemia pradinio kreditoriaus reikalavimo pasibaigimą ir skolininko pareigos įvykdyti savo prievolę trečiajam asmeniui atsiradimą. Be to, kai prievolės įvykdymas už trečiąjį asmenį atitinka tikrąją prievolę įvykdžiusio asmens valią, toks asmuo įgyja teisę susigrąžinti tai, ką sumokėjo, iš skolininko, tačiau negali vienašališkai pakeisti savo valios ir reikalauti sumokėtų sumų grąžinimo iš buvusio kreditoriaus (asmens, kuriam prievolę įvykdė) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-196/2014](#); 2018 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-442-313/2018, 48 punktas). Ieškovas, reikšdamas reikalavimą [CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalies pagrindu, t. y. tuo pagrindu, kad jis įvykdė už atsakovę prievolę, turi įrodyti atsakovės prievolės egzistavimo faktą, šios prievolės dydį ir faktą, taip pat kad įvykdė prievolę už atsakovę (įvykdytos prievolės dydį) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-311-1075/2019](#)).
24. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad įrodinėjimo dalykas – tai juridiniai faktai, su kuriais įstatymas sieja ginčijamo santykio buvimą ar nebuvimą. Faktai, kuriais pagrįsti šalių reikalavimai ir atsikirtimai bei kitos aplinkybės, kurias būtina nustatyti taikant materialiosios teisės normas ginčo santykiams (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-206/2010](#); kt.)
25. Tinkamo įrodinėjimo proceso užtikrinimas yra pamatinė ir kartu būtinoji teisingo bylos išnagrinėjimo iš esmės, užbaigiamo teismo sprendimo priėmimo, sąlyga. Įrodinėjimas civiliniame procese yra grindžiamas dviem kertiniais principais – rungtyniškumu ir dispozityvumu. Rungtyniškumo (rungimosi) principo esmė yra ta, kad šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus ir atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti proceso įstatymo nustatyta tvarka ([CPK 12](#) ir [178 straipsniai](#)). Dispozityvumo principo turinys bendriausia prasme yra atskleistas [CPK 13](#) straipsnyje (šis straipsnis nurodo, kad šalys ir kiti proceso dalyviai, laikydamiesi šio kodekso nuostatų, turi teisę laisvai disponuoti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis), o įrodinėjimo procese šis principas atsiskleidžia įvairiais aspektais, pavyzdžiui, kad pačios šalys renka savo įrodinėjimo taktiką ir strategiją, t. y. sprendžia, kokias faktines aplinkybes nurodyti ir kokius faktinius duomenis pateikti savo reikalavimams ir atsikirtimams pagrįsti. Įrodinėjimas yra šalių pareigos dalykas, o šios pareigos vykdymas siejamas su tam tikros procesinės laisvės turėjimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-531-248/2018, 22 punktas).
26. Bendroji įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklė, įtvirtinta [CPK](#), yra ta, kad, vadovaujantis rungimosi principu, šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus ([CPK 12](#), [178 straipsniai](#)), o šaliai neįvykdžius įrodinėjimo pareigos, teismas gali pripažinti neįrodytomis aplinkybes, kuriomis ji remiasi. Kai materialiosios teisės normos nustato kitokią įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarką negu nustatyta [CPK 178](#) straipsnyje, reikia vadovautis materialiosios teisės normomis nustatyta bei teismų praktikos suformuota įrodinėjimo tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013).
27. Teismas *ex officio* (pagal pareigas) yra atsakingas už tinkamą įrodinėjimo proceso organizavimą, jeigu egzistuoja toks procesinis poreikis, turi patikslinti arba paskirstyti šalių pareigą įrodinėti ([CPK 225 straipsnio](#) 1 punktas), manydamas, kad bylai teisingai išspręsti neužtenka

pateiktų įrodymų, gali pasiūlyti šalims pateikti papildomus įrodymus ([CPK 179 straipsnio](#) 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-531-248/2018, 24, 25 punktai).

28. Nagrinėjamoje byloje ieškovas savo reikalavimus dėl skolos priteisimo grindė aplinkybėmis, kad iš savo lėšų krepšininkams sumokėjo 67 000 Eur honorarus ir už atsakovę įvykdė pastarosios 67 000 Eur dydžio prievolę krepšininkams pagal sportinės veiklos sutartį, taip [CK 6.50 straipsnio](#) 1, 3 dalių pagrindu įgijo teisę reikalauti, kad atsakovė jam grąžintų 67 000 Eur skolą.
29. Pirmosios instancijos teismas sprendimu ieškovo ieškinį atmetė. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamą nutartimi atmetė ieškovo apeliacinį skundą, nes padarė išvadą, kad, nors labai tikėtina, jog ieškovas išmokėjo sportininkams 67 000 Eur sumą, tačiau, teismo vertinimu, ieškovas nepateikė pakankamų ir patikimų įrodymų, kad tai atliko savo lėšomis. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje, be kita ko, nurodė, kad: ieškovas, įrodinėdamas ieškinio pagrįstumą, turėjo įrodyti 67 000 Eur išmokėjimo sportininkams ir tų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktus; pirmąjį iš nurodytų faktų ieškovas įrodė, o antrojo – neįrodė; vienu iš įrodinėjimo dalykų byloje sudarančių faktų yra tai, ar ieškovas sumokėjo ir tą padarė jam teisėtai priklausančiomis lėšomis, o ne tai, kurio konkretaus asmens lėšomis atsiskaitymas buvo įvykdytas.
30. Teisėjų kolegija, plėtodama kasacinio teismo praktiką, nagrinėjamos bylos aplinkybių kontekste aiškindama [CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalį, konstatuoja, kad ieškovas, reikšdamas reikalavimą [CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalies pagrindu, t. y. tuo pagrindu, kad jam, už atsakovę įvykdžiusiam pastarosios prievolės kreditoriams, perėjo su atsakove susijusios kreditorių teisės, turi įrodyti: 1) faktą, kad atsakovė turėjo prievolių kreditoriams, šių prievolių dydį; 2) faktą, kad ieškovas įvykdė prievolės už atsakovę, šių įvykdytų prievolių dydį. Tačiau ieškovas, reikšdamas reikalavimą, neprivalo įrodinėti fakto, kad prievolės už atsakovę jis įvykdė savo, t. y. jam nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu priklausančiomis, lėšomis, neprivalo įrodinėti prievolės dalyko (lėšų) valdymo (disponavimo) fakto, lėšų kilmės.
31. Vykdamas pinigines prievolės panaudotų lėšų kilmę, jų savininkas, valdymo (disponavimo) jomis pagrindas gali būti reikšmingi nusprendžiant, kuris konkretus asmuo (reikalavimą pareiškęs ieškovas ar kitas asmuo) įvykdė skolininko prievolės kreditoriams. Reikalavimą pareiškusiam ieškoviui pateikus šios nutarties 30 punkte nurodytus įrodinėtinus faktus pagrindžiančius įrodymus, preziumuotina, kad jis atsakovės prievolės kreditoriams įvykdė savo lėšomis. Tokia išvada darytina dėl to, kad nesąžiningumas civiliniuose santykiuose pagal bendrą taisyklę nepreziumuojamas. Tačiau ši prezumpcija gali būti paneigta atsakovei ar kitam byloje dalyvaujančiam asmeniui teismo procese, laikantis [CPK](#) reikalavimų, nurodžius ir įrodžius aplinkybes, kad lėšos, kuriomis buvo įvykdyta skolininkės prievolė kreditoriams, ieškoviui nepriklausė nuosavybės teise ar kitu teisėtu, suteikiančiu teisę jomis disponuoti, pagrindu, o tokiomis teisėmis priklausė kitam konkrečiam asmeniui, kuris, jo lėšomis įvykdžius prievolės kreditoriams, yra tikrasis pasibaigusių prievolių kreditoriams vykdytojas. Tokios byloje atskirtimų į pareišką reikalavimą pagrindu nurodytos aplinkybės tampa bylos įrodinėjimo dalyko sudėtine dalimi. Materialiosios teisės normos nenustato kitokios tokių aplinkybių įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarkos, negu nustatyta [CPK 178 straipsnyje](#), todėl jų įrodinėjimo pareigos paskirstymui taikytina bendroji įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklė, įtvirtinta [CPK](#), kad, vadovaujantis rungimosi principu, šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atskirtimus ([CPK 12, 178 straipsniai](#)). Kasacinis teismas yra ne kartą nurodęs, kad vadovaujantis bendrąja įrodinėjimo naštos paskirstymo taisykle ([CPK 178 straipsnis](#)) įrodinėti privalo tas, kas teigia, o ne tas, kas neigia (lot. *ei incumbit probatio, qui dicit non qui negat*) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 24 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-310/2013](#)). Taigi, tokių aplinkybių įrodinėjimo pareiga tenka ne ieškoviui, o jas nurodžiusiam asmeniui. Tuo tarpu ieškovas, vadovaujantis rungimosi principu ([CPK 12 straipsnis](#)), turi teisę (kartu – procesinę pareigą) teikti įrodymus, paneigiančius kitos šalies įrodinėjamas aplinkybes.
32. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad skundžiamoje nutartyje pateikiamas [CK 6.38 straipsnio](#) 1 dalyje, 6.39 straipsnyje įtvirtintas teisinis reglamentavimas ir argumentai dėl nelegalių lėšų naudojimo bei privalomų mokėjimų į atitinkamus biudžetus nemokėjimo prevencijos, kuriais apeliacinės instancijos teismas grindė savo išvadą dėl ieškovo pareigos įrodyti jo sportininkams išmokėtų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktą, nepagrindžia tokios apeliacinės instancijos teismo išvados.
33. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas netinkamai paskirstė įrodinėjimo pareigą nurodęs, jog ieškovas turėjo įrodyti jo sportininkams išmokėtų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktą, taip pat nepagrįstai nurodė, kad į įrodinėjimo dalyką byloje nepatenka aplinkybė, kurio konkrečiai asmens (ne ieškovo) lėšomis buvo įvykdytos šiai bylai išspręsti aktualios atsakovės prievolės kreditoriams. Netinkamas įrodinėjimo pareigos paskirstymas ir įrodinėjimo dalyko identifikavimas galėjo lemti netinkamą faktinių bylos aplinkybių, reikšmingų materialiosios teisės normų taikymui ir ginčo išsprendimui iš esmės, nustatymą. Materialiosios teisės normų taikymas tinkamai nenustačius jų taikymui reikšmingų faktinių bylos aplinkybių nelaikytinas tinkamu. Dėl to teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė [CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalį.
34. Kasaciniame skunde argumentuodamas, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo [CK 6.50 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo praktikos, ieškovas skunde iš esmės remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-311-611/2019 pateiktais išaiškinimais. Tačiau kasaciniame skunde nepateikta išsamių argumentų, pagrindžiančių nurodytoje nutartyje pateiktų išaiškinimų, kuriais ieškovas remiasi skunde, kvalifikavimą kaip teismo precedento nagrinėjamoje byloje.
35. Kasacinis teismas yra ne kartą nurodęs, kad teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo priimti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas. Nagrinėdamas bylas teismas teisės normas aiškina ir taiko ne *a priori* (iš anksto), o konkrečioje byloje, atsižvelgdamas į konkrečios bylos faktines aplinkybes ir šias siedamas su taikytina teisės norma (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-186/2009; 2015 m. kovo 6 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-118-219/2015](#); kt.).
36. Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-311-611/2019, skirtingai nei nagrinėjamoje byloje, nebuvo sprendžiamas klausimas, ar ieškovas, reikšdamas reikalavimą [CK 6.50 straipsnio](#) 3 dalies pagrindu, turi įrodyti skolininko prievolei kreditoriui įvykdyti panaudotų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktą. Dėl to, nesant esminių faktinių bylos aplinkybių atitikties, nurodytoje nutartyje pateikti išaiškinimai, kuriais ieškovas remiasi kasaciniame skunde, nekvalifikuotini kaip teismo precedentas nagrinėjamoje byloje. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmeta kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo [CK 6.50 straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo praktikos.

Dėl bylos nagrinėjimo ribų

37. Ieškovas kasaciniame skunde nurodo, jog konstatuodamas, kad ieškovas esą disponavo ir krepšininkams perdavė ne savo, o atsakovės buhalterinėje apskaitoje oficialiai neapskaitytas lėšas ir kad esą ieškovas *de facto* galėjo naudoti atsakovės lėšas be apskaitos ir išimtinai savo

nuožiūra, apeliacinės instancijos teismas pažeidė proceso teisės normas, nustatančias ieškinio nagrinėjimo ribas ([CPK 265 straipsnis](#)). Ieškovo teigimu, atsakovė byloje neįrodinėjo, kad sportininkams už atsakovę sumokėtos lėšos buvo oficialiai atsakovės buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos lėšos, tik praėjus daugiau nei metams nuo bylos iškėlimo atsakovė iškėlė versiją, kad 67 000 Eur krepšininkams buvo sumokėti ne iš ieškovo lėšų, o iš klubo prezidento A. B. asmeninių lėšų, kurias ieškovui neva perdavė J. T.

38. [CPK 265 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad sprendime neleidžiama peržengti byloje pareikštų reikalavimų, išskyrus [CPK](#) nustatytus atvejus.
39. Kasacinio teismo konstatuota, kad pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą ([CPK 13 straipsnis](#)) teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga. Teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų, išskyrus įstatyme nustatytus atvejus. Teismas negali savo nuožiūra nustatyti ieškinio dalyko (materialaus ieškovo reikalavimo suformuluotą kita žodine išraiška, nekeičiant reikalavimo esmės, nelaikytinas ieškinio dalyko pakeitimu) ir faktinio pagrindo, t. y. negali grįsti savo sprendimo faktais, kurių šalys nenurodė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-241/2013](#)). Bylos nagrinėjimo ribas apibrėžia faktinis ieškinio pagrindas ir ieškinio dalykas (kartu su atsakovo pateiktais atskirtimais). Teismas neturi teisės peržengti bylos nagrinėjimo ribų, apibrėžtų pirmiau įvardytais elementais, išskyrus proceso įstatymo nustatytus atvejus ([CPK 265 straipsnio 2 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-350-701/2018](#), 22 punktas).
40. Kaip nurodyta kasacinio teismo praktikoje, civilinio proceso teisė pagal reguliavimo dalyką ir teisinių santykių reglamentavimo principus yra viešoji teisė, todėl teismas, kaip civilinių procesinių santykių subjektas, turi tik tas teises, kurios jam yra suteiktos konkrečių teisės aktų nuostatų, ir neturi teisės peržengti įstatymo nustatytos kompetencijos ribų. Atvejai, kada teismas gali paneigti proceso dalyvių elgesio dispozityvumo principą, nustatyti įstatymo ir paprastai yra susiję su būtinybe apsaugoti viešąjį interesą, apginti silpnesniąją ginčo šalį. Bylos nagrinėjimo pirmąją instanciją ribas pagal bendrąją taisyklę lemia bylos šalių pareikšti reikalavimai (ieškinio, priešieškinio dalykas) bei reikalavimų faktinis pagrindas, teismui neleidžiama peržengti byloje pareikštų reikalavimų, išskyrus [CPK](#) nurodytus atvejus ([CPK 265 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-35/2009](#)).
41. Nagrinėjama byla pagal savo pobūdį nėra susijusi su viešojo intereso apsauga, nėra priskiriama vadinamųjų nedispozityviųjų bylų kategorijai, kuriose teismas turi būti aktyvus ir disponuoja platesnėmis teisėmis: gali savo iniciatyva rinkti įrodymus, patenkinti daugiau reikalavimų, negu jų buvo pareikšta, priimti sprendimą dėl reikalavimų, kurie nebuvo pareikšti, tačiau yra tiesiogiai susiję su pareikšto ieškinio dalyku ir pagrindu, ir kt., kaip antai šeimos ([CPK 376 straipsnis](#)), darbo ([CPK 414 straipsnis](#)) bylose. Taigi proceso teisės normos išimčių iš bendrosios šalių dispozityvumo principo taisyklės tokioms kaip nagrinėjama byla nenustato.
42. Nagrinėjamoje byloje nusprendžiant, ar apeliacinės instancijos teismas peržengė bylos nagrinėjimo ribas, aktualu atsakyti į klausimą, ar atsakovė byloje kaip savo atskirtimų pagrindų rėmėsi aplinkybe, kad sportininkams už atsakovę sumokėtos lėšos buvo oficialiai atsakovės buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos lėšos. Šiuo aspektu pažymėtina, jog atsakovė atsiliepime į ieškinį nurodė, kad 67 000 Eur suma sportininkams realiai nebuvo išmokėta, ieškovo pateikti dokumentai, kurių pagrindu reikalaujama 67 000 Eur, yra suklastoti. 2020 m. sausio 17 d. prašyme teismui atsakovė nurodė, kad ieškovas jos prievolės tretiesiems asmenims įvykdė A. B. lėšomis, skirtomis atsakovei parenti, kurias J. T. perdavė ieškovui. 2020 m. birželio 1 d. prašyme teismui atsakovė nurodė, kad ieškovas krepšininkams sumokėjo ne savo, o tuomečio atsakovės didžiojo dalininko A. B. lėšas. Baigiamojoje kalboje atsakovės advokatas nurodė, kad: iš A. B. per J. T. gautos lėšas ieškovas turėjo įforminti ir apskaityti kaip paramą atsakovei, tačiau to nepadarė; pinigine prievole krepšininkams buvo įvykdyta ne iš ieškovo, o iš A. B. lėšų; būtent A. B. yra faktinis prievolės vykdytojas už atsakovę krepšininkams 67 000 Eur apimtimi.
43. Taigi bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme atsakovė kaip savo atskirtimų pagrindą, nors ir nenuosekliai, rėmėsi aplinkybe, kad sportininkams už atsakovę sumokėtos lėšos buvo iš A. B. per J. T. kaip paramą atsakovei ieškovui perduotos lėšos, kurias ieškovas turėjo įforminti ir apskaityti kaip paramą atsakovei, tačiau to nepadarė. Tokios kaip parama juridiniam asmeniui perduotos, tačiau jo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytos lėšos gali būti įvardijamos kaip jo buhalterinėje apskaitoje oficialiai neapskaitytos lėšos. Nors atsakovės pozicija dėl jos teigimu, prievolės už atsakovę krepšininkams 67 000 Eur apimtini vykdytojo yra tam tikra prasme prieštaringa (viena vertus, teigiama, kad tam buvo panaudotos jos kaip parama gautos lėšos, o kita vertus, nurodoma, jog faktinis prievolės vykdytojas yra A. B., prievolė buvo įvykdyta jo lėšomis), tačiau teisėjų kolegija nusprendžia, kad, pirmosios instancijos teisme atsakovei kaip savo atskirtimų pagrindą, nors ir nenuosekliai, rėmusi aplinkybe, jog sportininkams už atsakovę sumokėtos lėšos buvo iš A. B. per J. T. kaip paramą atsakovei ieškovui perduotos lėšos, kurias ieškovas turėjo įforminti ir apskaityti kaip paramą atsakovei, tačiau to nepadarė, nėra pagrindo pripažinti pagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad bylą nagrinėję teismai pažeidė proceso teisės normas, nustatančias ieškinio nagrinėjimo ribas ([CPK 265 straipsnis](#)).

Dėl nekaltumo prezumpcijos

44. Ieškovas kasaciniame skunde nurodo, kad konstatuodamas, jog esą ieškovas disponavo ir krepšininkams perdavė ne savo, o atsakovės buhalterinėje apskaitoje oficialiai neapskaitytas lėšas ir kad esą ieškovas *de facto* galėjo naudoti atsakovės lėšas be apskaitos ir išimtinai savo nuožiūra, apeliacinės instancijos teismas pažeidė ieškovo nekaltumo prezumpciją (Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalis, Konvencijos 6 straipsnio 2 dalis), nes nurodymas teismo išvadomis ieškovo atlikus galimai neteisėtus ir net nusikalstamus veiksmus, atsakovės ir kiti asmenys šiomis nepagrįstomis apeliacinės instancijos teismo išvadomis gali remtis siekdami ieškovo baudžiamosios, administracinės ar kitokio pobūdžio teisinės atsakomybės.
45. Tiek Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje, tiek Konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta nekaltumo prezumpcija, pagal kurią asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.
46. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, pasisakydamas dėl Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalies, yra konstatavęs, kad nekaltumo prezumpcija yra viena svarbiausių teisingumo vykdymo demokratinėje teisinėje valstybėje garantijų, kartu ir svarbi žmogaus teisių ir laisvių garantija, jog ypač svarbu, kad nekaltumo prezumpcijos laikytųsi valstybės institucijos ir pareigūnai, jog viešieji asmenys, kol asmens kaltumas padarius nusikaltimą nebus įstatymo nustatyta tvarka įrodytas ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu, apskritai turi susilaikyti nuo asmens įvardijimo kaip nusikaltėlio – priešingu atveju galėtų būti pažeista žmogaus orumas ir garbė, pakenkta įvairioms asmens teisėms ir laisvėms. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos nekaltumo prezumpcijos negalima aiškinti vien lingvistškai, kaip susijusios vien su teisingumo vykdymu baudžiamųjų bylų procese, kad nekaltumo prezumpcija, vertinama kitų Konstitucijos nuostatų kontekste, turi ir platesnį turinį, ji negali būti siejama vien su baudžiamaisiais teisiniais santykiais (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. sausio 16 d. nutarimai).
47. Vadovaujantis Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktika, nekaltumo prezumpcija, įtvirtinta Konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje, yra vienas iš teisingo bylos nagrinėjimo, reikalaujamo pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, elementų. Pagal EŽTT praktiką nekaltumo prezumpcija bus pažeista, jeigu valstybės pareigūno teiginys, be kita ko, ir teismo sprendimas išreiškia nuomonę, kad asmuo yra kaltas, nors jo kaltumas nebuvo įrodytas pagal įstatymą. Pakanka, kad (net nesant jokių formalų išvadų) būtų tam tikri samprotavimai, leidžiantys manyti, jog pareigūnas laiko kaltinamąjį asmenį kaltu (EŽTT 2000 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *Daktaras prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 42095/98, § 41; 2006 m. birželio 29 d. sprendimas byloje *Panteleyenko prieš Ukrainą*, § 67; 2007 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje

Vassilios Stavropoulos prieš Graikiją, peticijos Nr. 35522/04, § 35). EŽTT sprendimuose nuosekliai pabrėžiama pareigūnų žodžių pasirinkimo svarba teiginiuose, išsakytuose iki asmens dar nebuvo teisiamas ir pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo (EŽTT 2000 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *Daktaras prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 42095/98, 41; 2005 m. gegužės 19 d. sprendimas byloje *Diamantides prieš Graikiją*, peticijos 71563/01, § 48); tačiau ar pareigūno teiginys pažeidžia nekaltumo prezumpciją, turi būti nuspręsta konkrečių aplinkybių, kuriomis buvo padarytas ginčijamas teiginys, kontekste (EŽTT 2000 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *Daktaras prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 42095/98, § 43). Be to, vadovaujantis EŽTT praktika, Konvencijos 6 straipsnio 2 dalies taikymo sritis apima ne tik tuos atvejus, kai pareiškėjas turi kaltinamojo baudžiamajame procese statusą, t. y. neapsiriboja vykstančiu baudžiamuoju procesu (2007 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje *Vassilios Stavropoulos prieš Graikiją*, peticijos Nr. 35522/04, § 35; 2008 m. spalio 16 d. sprendimas byloje *Taliadorou ir Stylianou prieš Kiprą*, peticijų Nr. 39627/05, 39631/05, § 25).

48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje konstatuota, kad tais atvejais, kai teismo sprendime pateikiama išvada, argumentai ar samprotavimai, leidžiantys manyti, kad teismas asmenį laiko kaltu, Konvencijos 6 straipsnio 2 dalies taikymas išplečiamas civiliniam procesui ir nekaltumo prezumpcija yra pažeidžiama (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-445/2012](#)).
49. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, nurodęs, kad ieškovas, įrodinėdamas ieškinio pagrįstumą, turėjo įrodyti 67 000 Eur išmokėjimo sportininkams ir jų lėšų valdymo nuosavybės ar kitu teisėtu pagrindu faktus, įvertinęs byloje surinktus įrodymus, konstatavo, jog pirmąjį faktą ieškovas įrodė, tačiau neįrodė antrojo fakto, todėl ieškovo ieškinį atmetė kaip neįrodytą, laikydamas, jog ieškovas neįvykdė jam tenkančios įrodinėjimo pareigos.
50. Kita vertus, apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs atsakovės atskirtimus, atsizvelgdamas į atsakovės poziciją patvirtinančių įrodymų turinį, įvertinęs ieškovo pateiktus pakvitavimus, ieškovo, kaip direktoriaus, neveikimą dėl duomenų ir skolos fiksavimo atsakovės buhalterinėje apskaitoje bei dėl to susidariusią situaciją, skundžiamoje nutartyje nurodė, jog: tai leidžia daryti labiausiai tikėtiną prielaidą, kad su sportininkais tokiu atveju buvo faktiškai (iš dalies) atsiskaityta oficialiai klubo buhalterinėje apskaitoje neapskaitytomis lėšomis; įvertinus tai, jog už finansinės apskaitos organizavimą atsako atsakovės vadovas, šiuo atveju ieškovas, nuo jo priklauso, kad kai kuriais atvejais gautas *de facto* lėšas jis galėjo naudoti be apskaitos ir išimtinai savo nuožiūra. Pastaruosius skundžiamos nutarties teiginius ieškovas kasaciniame skunde įvardija kaip pažeidžiusius jo nekaltumo prezumpciją.
51. Teisėjų kolegija vertina, kad skundžiamos nutarties turinio lingvistinė, loginė bei teisinė analizė neteikia pagrindo pripažinti, jog ieškovo kasaciniame skunde išskirtais skundžiamos nutarties motyvais būtų išreikšta apeliacinės instancijos teismo nuomonė, išvada, argumentai ar samprotavimai, jog ieškovas neva kaltas dėl nusikalstamų veikų padarymo, kad jis būtų padaręs nusikalstamus veiksmus. Šiais skundžiamos nutarties motyvais nesukuriama prielaida manyti, kad teismas ieškovą laiko kaltu, neišreiškia teismo nuomonė dėl ieškovo kaip nusikalstamą veiką padariusio asmens, o tik prielaidų forma pateikiamas šioje civilinėje byloje nagrinėtos ginčijamos situacijos civilinis teisinis įvertinimas būtent byloje nagrinėtų teisinių santykių kontekste ir civilinės teisės aspektu. Dėl to teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmeta kasacinio skundo argumentus, jog apeliacinės instancijos teismas pažeidė ieškovo nekaltumo prezumpciją.

Dėl bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribų ([CPK 320 straipsnis](#)) ir draudimo apeliacinės instancijos teismui dėl apelianto priimti blogesnę sprendimą ([CPK 313 straipsnis](#))

52. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 320, 313](#) straipsnių nuostatas priteisdamas atsakovei 3000 Eur pirmosios instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, nors atsakovė pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria buvo atmestas jos prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, apeliacinės instancijos teismui neskundė, dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo buvo paduotas tik vienas – ieškovo – apeliacinis skundas.
53. Vertinant šiuos kasacinių skundų argumentus pažymėtina, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos apibrėžtos [CPK 320 straipsnio 1](#) dalyje – tai apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Pagal to paties straipsnio 2 dalį apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai; apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas teismas praneša dalyvaujantiems byloje asmenims; apeliacinės instancijos teismas *ex officio* patikrina, ar nėra šio [CPK 329](#) straipsnyje nustatytų absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų.
54. Apeliacinio proceso paskirtis – patikrinti neįsiteisėjusio pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą ([CPK 301 straipsnis](#)). Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas tikrinamas pagal byloje jau esančius ir pirmosios instancijos teismo ištirtus bei įvertintus duomenis, tikrinama, ar pirmosios instancijos teismas turėjo pakankamai įrodymų teismo padarytomis išvadoms pagrįsti, ar juos tinkamai ištyrė ir įvertino, ar nepažeidė kitų įrodinėjimo taisyklių ir t. t. Pagal [CPK 320](#) straipsnį apeliacinio skundo ribas paprastai nustato faktiniai ir teisiniai argumentai, kurių pagrindu ginčijamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 21 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-484/2013](#)). Apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva negali išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašo ir pradėti analizuoti tokius argumentus, kuriais apeliaciniame skunde nesiremama, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-19/2006](#)). Nuostata, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliacinio skundo ribų, reiškia, kad teismas tikrina tik apskųstos teismo sprendimo dalies teisėtumą ir pagrįstumą.
55. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad išėjimas už apeliacinio skundo ribų yra tada, kai teismas pakeičia ar panaikina žemesnės instancijos teismo sprendimą dėl teisiskai reikšmingų faktinių pagrindų, kuriais apeliaciniame skunde nesiremama ir įstatymas nesuteikia galimybės iešti už apeliacinio skundo ribų tuo klausimu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 12 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-237/2008](#)).
56. [CPK 313](#) straipsnyje nustatyta, kad apeliacinės instancijos teismas dėl apelianto negali priimti blogesnio, negu yra skundžiamas, sprendimo ar nutarties, jeigu sprendimą skundžia tik viena iš šalių; nelaikomas blogesnio sprendimo priėmimu skundžiamo sprendimo panaikinimas ir bylos perdavimas iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, taip pat kai sprendimas priimtas [CPK 320 straipsnio 2](#) dalyje nustatytu atveju.
57. Kasacinio teismo išaiškinta, kad [CPK 313](#) straipsnyje įtvirtintas draudimas priimti blogesnę sprendimą taikomas, jeigu sprendimą skundžia tik viena iš šalių, o kai pirmosios instancijos teismo sprendimą skundžia abi šalys, tai apeliacinės instancijos teismas nėra varžomas aptariamu draudimu, nes toks draudimas apeliacinį procesą darytų negalimą. Šioje normoje įtvirtintas principas užtikrina apeliantui teisę apskųsti, jo vertinimu, neteisėtą pirmosios instancijos teismo sprendimą, nesibaiminant, kad apeliacinės instancijos teismas pablogins jo padėtį, palyginus su nustatyta pirmosios instancijos teismo sprendime. Blogesniu gali būti pripažintas teismo sprendimas, kuris labiau varžo asmens teises, nustato jam daugiau pareigų ar pan. Taigi sprendžiant klausimą, ar apeliacinės instancijos teismas nepažeidė [CPK 313](#) straipsnyje įtvirtintų reikalavimų, turi būti palyginami pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesiniai sprendimai tarpusavyje apelianto teisių ir pareigų apimtį aspektu. Vertinant, ar sprendimas blogesnis, turi būti lyginama su skundžiamuoju sprendimu, o ne su hipotetiniu sprendimu ar nutartimi, kurie apeliacinės instancijos teismo gali būti priimti pagal apeliacinio skundo motyvus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-313/2012](#); 2013 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-502/2013](#); ir kt.).
58. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, atmesdamas ieškinį, sprendime nurodė, kad atsakovės prašymas priteisti bylinėjimosi

išlaidų atlyginimą yra atmetamas. Tokią išvadą teismas motyvavo tuo, kad nors atsakovė ir pateikė prašymą dėl 8421,60 Eur atstovavimo išlaidų atlyginimo bei 8421,60 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą, tačiau prie prašymo nepridėjo jokių dokumentų, patvirtinančių, kad nurodytą PVM sąskaitą faktūrą yra apmokėjusi.

59. Apeliaciniu skundu pirmosios instancijos teismo sprendimą skundė ieškovas, prašė panaikinti sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškini tenkinti. Apeliaciniame skunde jis nesirėmė argumentais, jog pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė atsakovės prašymą dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo. Atsakovė apeliacinio skundo byloje nepadaavė. Atsiliepinu į ieškovo apeliacinį skundą atsakovė prašė skundą atmesti, palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, priteisti iš ieškovo bylinėjimosi išlaidų, taip pat ir patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimą. Dėl pirmosios instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo atsakovė atsiliepime nurodė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai jai nepriteisė šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, nepagrįstai konstatavo atsakovę nepateikus 8421,60 Eur sumos PVM sąskaitos faktūros apmokėjimo įrodymų ir taip suklydo, nes atsakovė 2020 m. birželio 1 d. lydraščiu buvo teismui pateikusi kasos pajamų orderio kvitą Nr. 02/2020, patvirtinantį, jog ji už teisinės paslaugas byloje atstovui sumokėjo 8421,60 Eur.
60. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamą nutartimi ieškovo apeliacinį skundą atmetė, pirmosios instancijos teismo sprendimą papildė ir priteisė iš ieškovo atsakovei 3000 Eur atstovavimo pirmosios instancijos teisme išlaidų atlyginimo. Išvadas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo papildymo ir pirmosios instancijos teisme atsakovės patirtų atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo apeliacinės instancijos teismas motyvavo tuo, kad: pirmosios instancijos teismo išvada, esą atsakovė nepateikė patirtas atstovavimo išlaidas patvirtinančių dokumentų, neatitinka faktinės padėties, nes atsakovė pateikė sąskaitą faktūrą ir kasos pajamų orderį, iš kurių matyti, jog už teisinę pagalbą pirmosios instancijos teisme advokatui sumokėta 8241,60 Eur; tai, kad atsakovė apeliacinio skundo nepateikė, o patirtų pirmosios instancijos teisme atstovavimo išlaidų atlyginimą prašo priteisti atsiliepinu į apeliacinį skundą, nėra kliūtis spręsti dėl pirmosios instancijos teismo procese šalių patirtų išlaidų paskirstymo; pagrįstomis pripažintinos 3000 Eur dydžio atsakovės pirmosios instancijos teisme patirtos atstovavimo išlaidos.
61. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į ieškovo apeliacinio skundo reikalavimus ir jame nurodytą jo faktinį ir teisinį pagrindus, daro išvadą, jog klausimas, ar pirmosios instancijos teismas pagrįstai ir teisėtai atmetė atsakovės prašymą dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo, neįėjo į bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas.

Skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties turinys neteikia pagrindo pripažinti, kad ji buvo priimta [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytu atveju. Apeliacinės instancijos teismas nekonstatavo [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintų pagrindų, suteikiančių teisę peržengti apeliacinio skundo ribas, todėl, nesant atsakovės apeliacinio skundo, negalėjo, remdamasis vien tik atsakovės atsiliepime į ieškovo apeliacinį skundą suformuluotu prašymu ir pateiktais argumentais, tikrinti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria atmestas aptariamas atsakovės prašymas, teisėtumo ir pagrįstumo. Apeliacinį skundą byloje pateikus tik ieškovui, pirmosios instancijos teismo atliktas bylinėjimosi išlaidų paskirstymas apeliacinės instancijos teismo, nekonstatavus [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintų pagrindų, galėjo būti pakeistas tik tuo atveju, jeigu šis teismas, neperduodamas bylos nagrinėti iš naujo, būtų pakeitęs pirmosios instancijos teismo sprendimą arba būtų priėmęs naują sprendimą ([CPK 93 straipsnio](#) 5 dalis).

62. Nagrinėjamas atvejis, atsižvelgiant į tai, jog pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliaciniu skundu skundė tik ieškovas, o atsakovė sprendimo neskundė, patenka į [CPK 313 straipsnio](#) reguliavimo sritį ir dėl jo galioja bei taikytinas šioje proceso teisės normoje įtvirtintas draudimas apeliacinės instancijos teismui priimti apeliančiui blogesnę, negu yra skundžiamas, sprendimą ar nutartį. Įvertinusi pirmosios instancijos teismo sprendimą ir apeliacinės instancijos teismo nutartį, teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas dėl ieškovo priėmė blogesnę, negu buvo skundžiamas, procesinį sprendimą, nes priteisė iš ieškovo atsakovei 3000 Eur atstovavimo pirmosios instancijos teisme išlaidų atlyginimo, nors pirmosios instancijos teismo sprendimu tokio pobūdžio atsakovės prašymas buvo atmestas. Skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties turinys neteikia pagrindo pripažinti, kad ji buvo priimta [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytu atveju, kuriam egzistuojant pagal [CPK 313](#) straipsnyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą taikoma išlyga dėl draudimo priimti blogesnę sprendimą. Nekonstatavęs [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintų pagrindų, apeliacinės instancijos teismas, nesant atsakovės apeliacinio skundo, negalėjo dėl ieškovo priimti blogesnio, negu priėmė pirmosios instancijos teismas, procesinio sprendimo.
63. Dėl to pripažintini pagrįstais kasacinio skundo argumentai, kad skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį yra priimta pažeidus [CPK 320, 313](#) straipsnių nuostatas.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų

64. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neformuluojantys kasacijos pagrindų, neturintys įtakos skundžiamos nutarties teisėtumui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylos procesinės baigties

65. Teisėjų kolegija, apibendrindama išdėstytus argumentus, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė [CK 6.50](#) straipsnio 3 dalį, iš dalies netinkamai šalims paskirstė įrodinėjimo pareigą ir neužtikrino tinkamo įrodinėjimo proceso, netinkamai taikė [CPK 320, 313](#) straipsnių nuostatas ir tai galėjo turėti įtakos neteisėtos nutarties priėmimui. Šie nustatyti materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimai sudaro pagrindą naikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktą, 359 straipsnio 3 dalis). Ją panaikinus byla perduotina iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

66. Kadangi byla perduodama iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, tai bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas išspręstinas šio teismo, bylą išnagrinėjus iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 17 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti Panevėžio apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simniškis